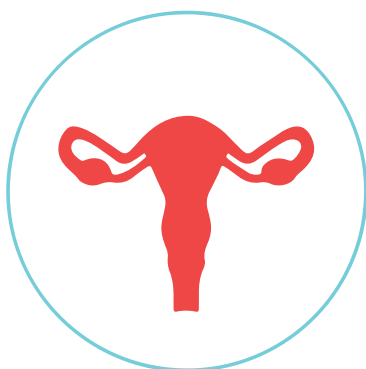

ГІНЕКОЛОГІЯ

За загальною редакцією
доктора медичних наук, професорки Пирогової В. І.

Вінниця
Нова Книга
2023

УДК 618.1(07)

Г34

Рекомендовано вченою радою Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького як підручник (протокол №1-ВР від 23 лютого 2022 року)

Автори:

**Пирогова В. І., Булавенко О. В., Вдовиченко Ю. П., Геряк С. М.,
Голяновський О. В., Грищенко О. В., Єрмоленко Т. О., Квашенко В. П.,
Кравченко О. В., Шурпак С. О.**

Рецензенти:

Гладчук Ігор Зіновійович — д. мед. н., професор, завідувач кафедри акушерства та гінекології Одеського національного медичного університету.

Маланчук Лариса Михайлівна — д. мед. н., професорка, завідувачка кафедри акушерства та гінекології Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського.

Гінекологія : підручник / [Пирогова В. І., Булавенко О. В., Вдовиченко Ю. П. та ін.] ; за заг. ред. Пирогової В. І. – Вінниця : Нова Книга, 2022. – 400 с. : іл.

ISBN 978-966-382-929-6

Підручник створено відповідно до тематики циклу професійно-практичної підготовки Акушерство та гінекологія освітньо-професійної програми другого рівня вищої освіти за спеціальністю 222 Медицина галузі знань 22 Охорона здоров'я.

У підручнику з урахуванням останніх досягнень світової науки і практики викладено засади сучасної гінекології, науки, яка покликана охороняти здоров'я жінки протягом усього її життя. На основі принципів доказової медицини представлені дані щодо патогенезу, діагностики, терапії та профілактики найбільш поширених гінекологічних захворювань. Висвітлено питання ембріології репродуктивних органів, що є основою розуміння утворення аномалій розвитку жіночих статевих органів. Значна увага приділена патології репродуктивної системи у дитячому і підлітковому віці; ендокринним та проліферативним порушенням у репродуктивному періоді.

Кожна глава завершується переліком посилань на світові клінічні рекомендації, що дасть змогу звернутись до першоджерела наведеної в підручнику інформації.

Підручник буде корисним для здобувачів другого і третього рівня вищої освіти за спеціальністю 222 Медицина, лікарів-інтернів, практикуючих акушерів-гінекологів і сімейних лікарів.

УДК 618.1(07)

Охороняється законом про авторське право. Жодна частина даного видання не може бути відтворена в будь-якому вигляді без письмового дозволу автора та видавництва

ISBN 978-966-382-929-6

© Автори, 2023

© Нова Книга, оформл., 2023

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

За редакцією **Пирогової Віри Іванівни** — д.мед.н., професорка, завідувачка кафедри акушерства, гінекології та перинатології ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького МОЗ України.

Булавенко Ольга Василівна — д.мед.н., професорка, завідувачка кафедри акушерства та гінекології № 2 Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова МОЗ України.

Вдовиченко Юрій Петрович — д.мед.н., професор, член-кореспондент НАМН України. професор кафедри акушерства, гінекології та перинатології Національного університету охорони здоров'я ім. П. Л. Шупика МОЗ України.

Геряк Світлана Миколаївна — д.мед.н., професорка, завідувачка кафедри акушерства та гінекології № 2 Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України.

Голяновський Олег Володимирович — д.мед.н., професор, завідувач кафедри акушерства та гінекології №1 Національного університету охорони здоров'я ім. П. Л. Шупика МОЗ України.

Грищенко Ольга Валентинівна — д.мед.н., професорка, завідувачка кафедри акушерства та гінекології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна МОН України.

Єрмоленко Тетяна Олексіївна — д.мед.н., професорка, професорка кафедри акушерства та гінекології Одеського національного медичного університету МОЗ України.

Квашенко Валентина Павлівна — д.мед.н., професорка, провідний експерт з акушерства та гінекології ТОВ “ФАМІЛІА МЕДІКУС”.

Кравченко Олена Вікторівна — д.мед.н., професорка, завідувачка кафедри акушерства, гінекології та перинатології Буковинського державного медичного університету МОЗ України.

Шурпак Сергій Олександрович — д.мед.н., професор кафедри акушерства, гінекології та перинатології ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького МОЗ України.

ПЕРЕДМОВА

Гінекологія — це розділ медицини, що вивчає нормальне функціонування жіночого організму, причини виникнення захворювань жіночої статеві системи, діагностику, профілактику та лікування репродуктивних порушень у різні періоди життя жінки.

Сучасна гінекологія є складною комплексною дисципліною, що покликана охороняти здоров'я жінки протягом усього її життя та спирається на досягнення у антропології, гістології, фізіології, біохімії організму та репродуктивної системи. Сьогодні лікар-гінеколог має у своєму розпорядженні широкий арсенал біохімічних, мікробіологічних, морфологічних досліджень, неінвазивних методів візуалізації — рентгенографія, ультразвукові дослідження, комп'ютерна та магнітно-резонансна томографія. Розвиток фармацевтики забезпечив сучасного гінеколога передовими методами лікування, ліками та засобами контрацепції. Незважаючи на уявну вузькість, гінекологія охоплює велику частину організму і його функціональності. Статева система вкрай складна. Для її вивчення на сьогодні не вистачає однієї дисципліни, що зумовлює своєрідне розгалуження, кожне з яких вибирає собі тонкий діапазон недуг (сексологія, дитяча і підліткова гінекологія, маммологія, репродуктивна ендокринологія тощо).

Професійна компетенція лікарів-гінекологів охоплює допомогу при гінекологічних захворюваннях запального характеру, захворюваннях, викликаних порушеннями ендокринної системи; гіперпластичних, дистрофічних та пухлинних процесах репродуктивної системи жінок різного віку.

Водночас зростання ролі сімейного лікаря, як фахівця першого звернення, передбачає його знання засад фізіології і патології репродуктивної системи, основних проявів гінекологічної патології, діагностичних алгоритмів за найбільш поширеної гінекологічної патології. Хоча певної націленості лікарів первинної ланки на особливості жіночого здоров'я на сьогодні ще не сформовано, сімейний лікар може надати комплексну допомогу з певних проблем жіночого здоров'я у різні періоди життя жінки.

Автори підручника висловлюють надію, що представлений в підручнику матеріал буде корисним для формування професійного світогляду акушерів-гінекологів, сімейних лікарів та фахівців інших спеціальностей.

Авторський колектив

ЗМІСТ

Авторський колектив	3
Передмова	4
Перелік умовних скорочень	8
Глава 1. Клініко-топографічна анатомія жіночих статевих органів	10
1.1. Зовнішні статеві органи	10
1.2. Внутрішні статеві органи	11
1.3. Кровопостачання статевих органів	14
1.4. Іннервація статевих органів	16
1.5. Зв'язковий апарат статевих органів.	16
1.6. Клінічна анатомія передньобічної стінки живота	19
1.7. Органи малого тазу жінки	21
1.8. Будова молочних залоз	23
Глава 2. Методи обстеження в гінекології	26
2.1. Комунікація з пацієнтами та конфіденційність	26
2.2. Анамнез	27
2.3. Клінічні методи дослідження	28
2.4. Лабораторні методи дослідження	35
2.5. Променева діагностика	48
2.6. Інструментальні методи дослідження	60
Глава 3. Ембріологія репродуктивних органів і визначення статі	67
Глава 4. Регуляція менструального циклу	73
4.1. Вікові періоди життя жінки	73
4.2. Менструальний цикл	76
4.3. Регуляція менструального циклу	76
Глава 5. Аномалії розвитку жіночих статевих органів	88
5.1. Термінологія	88
5.2. Класифікація аномалій розвитку статевих органів	89
5.3. Епідеміологія	92

5.4. Діагностика аномалій розвитку статевих органів	93
5.5. Клініко-анатомічна характеристика і лікувальна тактика	94
Глава 6. Патологія репродуктивної системи в дитячому і підлітковому віці . . .	101
6.1. Особливості обстеження дівчаток і дівчат-підлітків	101
6.2. Абдомінальний біль у дівчаток і дівчат-підлітків	103
6.3. Передчасний статевий розвиток.	106
6.4. Затримка статевого розвитку	110
6.5. Аменорея	111
6.6. Аномальні маткові кровотечі пубертатного періоду	112
6.7. Дисменорея	115
6.8. Запальні захворювання статевих органів у дітей і підлітків	116
 <i>ЕНДОКРИННІ РОЗЛАДИ В РЕПРОДУКТИВНОМУ ПЕРІОДІ</i>	
Глава 7. Аномальні маткові кровотечі	122
Глава 8. Гіперандрогенія	134
Глава 9. Синдром полікістозних яєчників	143
Глава 10. Синдром гіперпролактинемії	155
Глава 11. Передменструальний синдром	164
Глава 12. Дисменорея	168
Глава 13. Передчасна недостатність яєчників	172
Глава 14. Аменорея	177
14.1. Первинна аменорея	178
14.2. Вторинна аменорея.	182
 <i>ДОБРОЯКІСНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ОРГАНІВ РЕПРОДУКТИВНОЇ СИСТЕМИ</i>	
Глава 15. Патологія ендометрія.	185
15.1. Гіперплазія ендометрія	185
15.2. Поліпи ендометрія.	192
15.3. Хронічний ендометрит	195
Глава 16. Ендометріоз	200
Глава 17. Лейоміома матки	218
Глава 18. Доброякісні новоутворення яєчників	231
Глава 19. Доброякісна дисплазія молочних залоз.	248
Глава 20. Доброякісна патологія шийки матки.	259

СТАРІННЯ РЕПРОДУКТИВНОЇ СИСТЕМИ

Глава 21. Менопаузальний перехід і менопауза	276
--	-----

ЗАПАЛЬНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ЖІНОЧИХ СТАТЕВИХ ОРГАНІВ

Глава 22. Аномальні вагінальні виділення	292
22.1. Бактеріальний вагіноз	293
22.2. Аеробний вагініт/десквамативний запальний вагініт	295
22.3. Вульвовагінальний кандидоз	297
22.4. Трихомоніаз	301
Глава 23. Запальні захворювання жіночих статевих органів	304
23.1. Запальні захворювання органів малого таза	304
23.2. Хламідійна інфекція	311
23.3. Захворювання, викликані <i>Mycoplasma genitalium</i>	315
23.4. Гонококові інфекції	317
Глава 24. Безплідний шлюб	321
Глава 25. Сучасні методи запобігання незапланованій вагітності	330
Глава 26. Проплапс органів малого тазу	350

НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В ГІНЕКОЛОГІЇ

Глава 27. Гострий живіт в гінекології	360
27.1. Позаматкова вагітність	365
27.2. Апоплексія яєчника	377
27.3. Перекрут ніжки утворення яєчника	380
27.4. Порушення живлення вузла лейоміоми матки	383
27.5. Гострі гнійні запальні захворювання внутрішніх статевих органів	385
27.6. Гострий тазовий перитоніт	388

ДОДАТКИ

Шкали доказів і градації рекомендацій	392
---	-----